

Plaquette verplaatst naar het nieuwe Maerlant

Het verzoek van haar opa liet 10-jarige Janet niet meer los

De plaquette, waarop de 32 namen gegraveerd staan van oud-leerlingen van de voormalige rijks-hbs die in de oorlog zijn omgekomen, is verplaatst van de oude rijks-hbs aan de Jan Matthijssenlaan naar het ultramoderne nieuwe gebouw van het Maerlant aan de Hossenbosdijk. Met een ingetogen bijeenkomst, waar talrijke familieleden, nazaten en de leerlingen van het Maerlant aanwezig waren, werd deze donderdag 25 april her-onthuld. Ook de 87-jarige kunstenares Teus van den Berg-Been die de plaquette in 1949 maakte, was vanuit haar woonplaats Haarlem naar Brielle gekomen. Het initiatief voor verhuizing van de herdenkingsplaat, is genomen door Janet van Klink, achternicht van de omgekomen Jorinus Langerveld.

Herinneringen aan oud-leerlingen blijft levend

Toen 10-jarige Janet van Klink naar een open dag van de middelbare school in Brielle zou gaan, de voormalige rijks-hbs aan de Jan Matthijssenlaan in Brielle, vroeg haar opa haar om te kijken naar de een herdenkingsplaat. Haar opa's oom Jorinus was 35 jaar toen hij op 15 december 1941 op de Hr. Ms. 016 in de Zuid-Chinese Zee omkwam en was een van de 32 namen op die herdenkingsplaat. Maar hoe aandachtig ze ook keek, ze kon hem niet vinden. Toen het Maerlant zou gaan verhuizen naar een nieuw gebouw aan de Hossenbosdijk, kwam de belofte van Janet

aan haar opa weer boven. Janet - 28 jaar nu, en afgestudeerd als politicologe op oorlogsverslaggeving-wilde dat de laatste herinnering aan haar oudoom Jo en aan de 31 andere slachtoffers levend zou blijven. Daarom vond ze dat de plaquette een plaats zou moeten krijgen in het nieuwe gebouw. Eens waren deze jong omgekomen mensen immers leerlingen van deze school. Wethouder Wilbert Borgonjen van de gemeente Brielle bleek graag mee te willen werken aan het project. Vervolgens begon een maandenlange speurtocht van Janet naar de familieleden en nakomelingen van de omgekomen jonge mensen. Met een enorme vasthoudendheid zocht ze op internet, deed navraag bij bekenden, spitte rouwadvertenties door en bladerde in telefoonboeken. Het leverde haar - als enorm liefhebber van geschiedenis - een schat aan verhalen op over de lang verloren dierbaren. Uiteindelijk is ze erin geslaagd op een na, alle verwanten te vinden.

Belangrijk te blijven herdenken

Voor de verplaatsing van de plaquette heeft Janet veel steun gekregen van de gemeente Brielle, in het bijzonder wethouder Borgonjen. Deze benadrukte in zijn toespraak dat - hoewel de oorlog lang geleden lijkt, zeker in de ogen van de jeugd - het belangrijk blijft om te herdenken. Alle mensen die gestorven zijn voor onze vrijheid en dus ook deze oud-leerlingen van het Maerlant, verdienen dat. We kunnen daarvan leren en voorkomen dat zo iets ooit weer gebeurt.

Bij de plechtige her-onthulling werden leerlingen van de derde klas van het Maerlant betrokken. Zij onthulden de plaquette en spraken een voor een de namen uit van de 32 slachtoffers, met de datum en plek waar zij waren omgekomen. Daarna volgde een minuut stilte, door rector Harry Rogge afgesloten met de woorden "Dat hun bloed niet vergeefs vergoten zij". Leerlingen van muziekleraar Aad Schrooten van het Maerlant verzorgden de muziek.

De in 1925 geboren Piet v.d. Hoek - "nee, niet verwant aan een van de omgekomen slachtoffers" - is gekomen naar aanleiding van een aankondiging in de krant, waarbij hij de namen van een paar van zijn klasgenoten herkende. Hij vond het zeer indrukwekkend de 32 namen te horen noemen. Zelf heeft hij een jaar onder moeten duiken omdat hij in het verzet zat, en kon daarom pas in 1945 zijn diploma halen. "Het was moeilijk toen, toch heeft het uiteindelijk mijn leven niet beïnvloed." Leerlingen Dian, Lidy en Fleur, ook 3e klas-sers vinden tussen het serveren van hapjes en drankjes toch nog even tijd om te zeggen dat ze het heel bijzonder hebben gevonden. Het onderwerp is behandeld tijdens de geschiedenislessen. "Je kent de mensen natuurlijk niet echt, maar je voelt wel dat het heel erg is wat ze door hebben moeten maken, al is het natuurlijk wel heel lang geleden." Denken ze dat hen ook zo iets zou kunnen overkomen? "Nee, ze geloven niet dat ze ooit een oorlog zullen meemaken. Dan zwakken ze af: "tenzij Noord-Korea gek gaat doen."

Rector Harry Rogge onthulde de reden waarom de 10-jarige Janet de plaquette niet heeft kunnen vinden. Hij was verborgen achter een EHBO-koffer die op kasten in de hal stond. Die hal werd afgesloten na de ingebruikneming van een nieuw gebouw in de jaren tachtig. Gelukkig is er nu een waardiger plaats voor gevonden, links van de entree van het Havo/Vwo-gebouw, zoals het was in 1949. Harry Rogge vertelt dat dat de leerlingen in het vervolg elk jaar naar steeds twee van de gevallen een studie-onderzoek zullen doen.

Eas

Foto Jos Uijtdaahaag

Gedenkplaat weg uit Maerlant

LINDA PENDERS

BRIELLE • Dankzij de inzet van nabestaanden is gisteren het gedenkteken voor oud-leerlingen van de Brielse hbs, die in de oorlog sneuvelden, verwijderd uit het oude pand van het Maerlant College. De gedenkplaat is in 1949 ter nagedachtenis aan 32 gevallen schoolmakers opgehangen in de vestibule van de hbs, het latere Maerlant College, aan de Jan Matthijssenlaan. Oud-leerling Teus Been maakte de bronzen plaquette.

Nu de middelbare school een nieuw onderkomen heeft in de wijk Nieuwland-Oost en de oude panden anti-kraak bewoond worden, maakten nabestaanden zich hard voor een mooie plek voor de plaquette in het nieuwe schoolgebouw.

„De broer van mijn opa Jorinus Langerveld (1906) uit Nieuw Helvoet staat erop,” zegt Janet van Klink. „Net als vele anderen heeft

hij nog les gehad op de oude hbs in de Nobelstraat. Hij is in 1922, toen de school verhuisde naar de Jan Matthijssenlaan, bij de marine gegaan. Jorinus is op 15 december 1941 aan boord van een onderzeeboot omgekomen.” Omdat haar oudoom op de bodem van de Zuid-Chinese Zee rust en dus geen graf heeft, is de plaquette erg waardevol voor Van Klink. Ze vroeg wethouder Wilbert Borgonjen daarom of die

kon meeverhuizen met de school. „Dit is de enige herinnering aan mijn oudoom op het eiland waar hij zijn jeugd doorbracht. De plaquette verdient een respectvolle plaats.”

Van Klink heeft contact met andere nabestaanden, maar is voor het officiële ophangen van de plaquette in de nieuwe school op zoek naar meer nabestaanden. Zij kunnen zich bij de gemeente Brielle melden.

Onder toezicht van nabestaanden Janet van Klink en Dirk Kleinjan is de plaquette uit de oude school verwijderd. FOTO JOHN DE PATER

Oorlogsverhaal verhuist

Morgen onthulling plaquette in nieuwe school

BRIELLE • Zo'n 70 nabestaanden herdenken morgen in het nieuwe gebouw van het Maerlant College in Brielle hun moeder, vader, opa, broer, oom, neef of nicht. Zij behoren tot de 32 oud-hbs-leerlingen die in de Tweede Wereldoorlog omkwamen. Een plaquette met hun namen wordt 'heronthuld' in de nieuwe school.

De soms al hoogbejaarde nabestaanden komen uit heel het land naar de geuzenstad. De bronzen plaquette uit 1949 verhuist op hun verzoek van de Jan Matthijssenlaan naar de nieuwe school aan de Hosenbosdijk.

Kunstenaar Teus van den Berg is 64 jaar later weer aanwezig bij de onthulling van haar kunstwerk. Ze vindt het heel bijzonder om na zoveel jaar aanwezig te zijn en is blij dat de plaquette meeverhuist. „Het hoort bij de geschiedenis van Brielle.” Van den Berg maakte ook het monument voor de omgekomen joodse Briellenaren in de voormalige synagoge de Sjoel.

BEKEND

De plaquette in de hbs was haar eerste opdracht. „Alle letters zijn nog met de hand gegraveerd. Een gietelij uit Leiden heeft de plaquette gegoten.” herinnert de inmiddels 87-jarige Haarlemse zich. „Achteraf geef ik: die opdracht hadden de me toen niet moeten geven.” Want hij was bepaald geen makkelijke. Veel slachtoffers heeft Van den Berg als oud-leerling van diezelfde hbs immers persoonlijk gekend. Ze zat met Henk van der Zee uit Zwarawaal in de klas. Hij is in december 1944 met zijn vader en broer in de

De plaquette wordt door nabestaanden Janet van Klink en Dirk Kleinjan van de muur gehaald in de oude Maerlant-school en morgen in de nieuwbouw weer onthuld. ARCHIEFFOTO JOHN DE PATER

duinen van Rockanje gefusilleerd. Ook de vermoorde joodse jongens Nathan Wessels uit Oostvoorne en Meijer Levie uit Zuidland kende ze. Net als de iets oudere kandidaat-notaris Gerrit Jan van den Boogerd. Zijn verzetsdaden moest hij met de dood bekopen.

BOODSCHAP

De reünisten van de hbs zamelden al kort na de oorlog geld in. Zij wilden een blijvende herinnering aan hun gevallen schoolmakkers en de toekomstige generatie een boodschap meegeven. Het monument vertelt het verhaal van de oorlog.

Van het eerste Nederlandse oorlogsslachtoffer in november 1939 in Venlo, luitenant Dirk Klop uit Nieuw-Helvoet, tot aan een vrouw die ziek uit een jappenkamp kwam en op weg naar huis op een schip in

Teus van den Berg

‘Plaquette hoort bij Brielse geschiedenis’

de Middellandse Zee overleed. Voor haar dochter Plona van Leeuwen van der Knoop uit Brielle is de heronthulling bijzonder. „Mijn moeder Jacomijntje overleed in februari 1946, een half jaar na de Japane capitulatie. Deze plaquette is de enige plaats waar zij als oorlogsslachtoffer wordt erkend.” Na haar terugkeer uit Indië ging Van Leeuwen ook naar de hbs en maakte de 4-meihedenkingen bij de plaquette mee. „Dat was altijd indrukwekkend als de directeur een toespraak hield. Ik weet nog dat ik bloemen neerlegde.” Ook de huidige generatie wordt bij de heronthulling betrokken.

Mijn werd Jorinus fataal

Onderzeeboot zonk precies 70 jaar geleden

BRIELLE • Alleen zijn naam op een herinneringsplaquette ter nagedachtenis aan tijdens de Tweede Wereldoorlog omgekomen leerlingen van de voormalige HBS in Brielle herinnert nog aan Hellevoeter Jorinus Langerveld. Donderdag was het precies zeventig jaar geleden dat hij overleed.

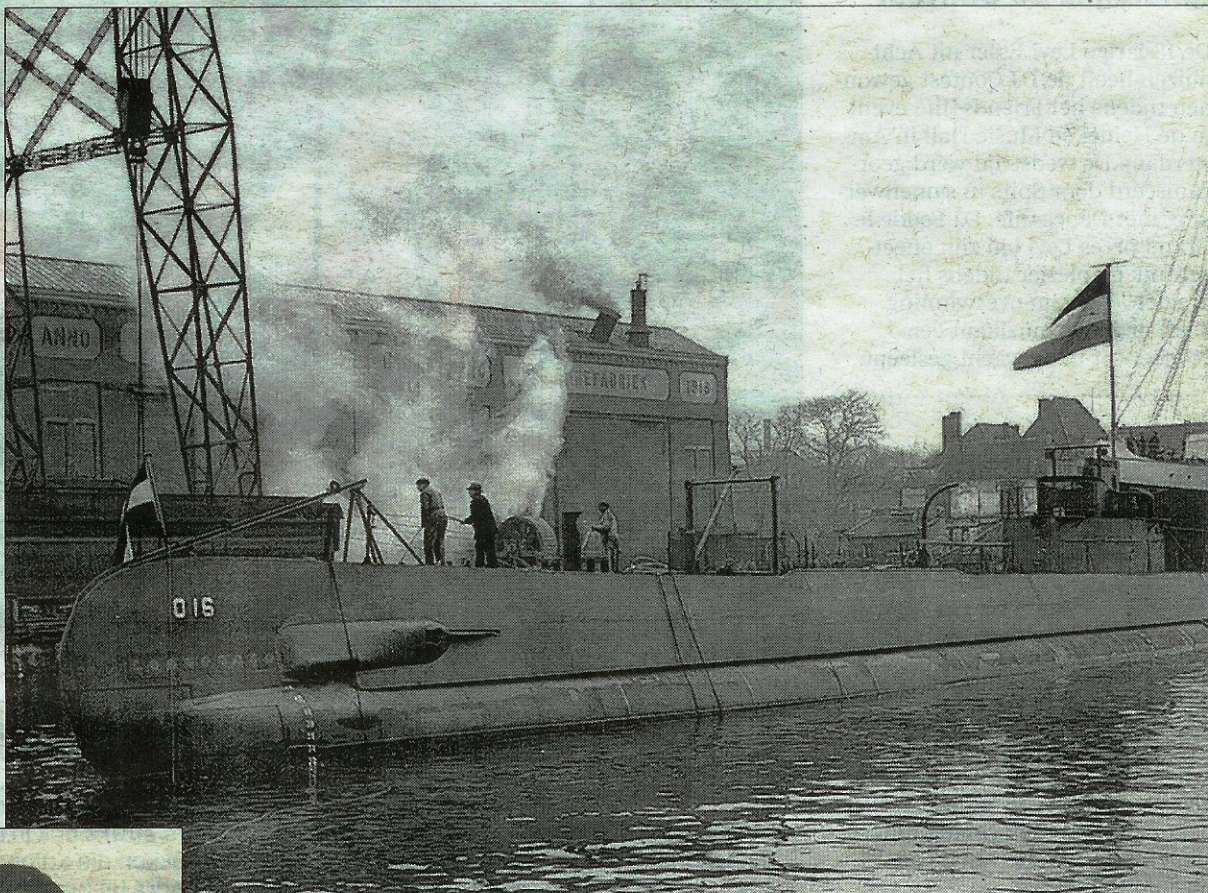
JANET VAN KLINK

Een paar uur na de Japanse aanval op Pearl Harbor op 7 december 1941 brak voor Nederlands-Indië de Tweede Wereldoorlog in Azië uit. De onderzeeboot Hr. Ms. O16 boekte vijf dagen later het eerste succes in de strijd van de geallieerden tegen Japan. Op 15 december echter liep het schip op een Japanse mijn en zonk binnen één minuut met aan boord de 35-jarige marineofficier Jorinus Langerveld uit Hellevoetsluis.

Langerveld was de jongste uit een gezin van zes kinderen. Hij groeide op in de boerderij Stormhoek aan de Schenkeldijk.

Drie van zijn broers namen het bedrijf van hun vader over. Jorinus ging na de HBS in dienst bij de Koninklijke Marine. Zijn nichtje Nel den Bakker-Langerveld (86) uit Stavenisse herinnert zich hem nog goed. „Oom Jo loogde tijdens zijn verlof vaak bij mijn opa. We gingen dan naar het strand en kregen allemaal een ijsje. Een royaal gebaar voor die jaren. Hij was een erg vriendelijke man.”

Jorinus was getrouwd. Het echtpaar was net in Soerabaja aangekomen toen in mei 1940 de oorlog in

Tewaterlating van de O16, die 70 jaar geleden zonk. Inzet: Jorinus Langerveld. FOTO ANP

Onderzeedienst. Het schip was voorzien van de nieuwste technologische snuffjes en ging sneller en dieper dan haar voorgangers.

COMMANDANT

Eind 1941 werd de O16 ter beschikking gesteld aan de Britse marine. De Nederlandse onderzeeboten moest patrouilleren in de Zuid-Chi-

nese Zee. De commandant was Anton Bussemaker, opa van oudstaatssecretaris Jet Bussemaker.

Bij het uitbreken van de oorlog kwam de O16 meteen in actie. In de nacht van 12 op 13 december bracht het drie Japanse transportschepen tot zinken. Dit was het eerste succes van de geallieerden na Pearl Harbor. Het leidde tot grote koppen in Amerikaanse dagbladen en de Britse premier Winston Churchill haalde het aan in zijn werk *The Second World War*. Op 15 december verging de O16 tijdens de terugtocht naar Singapore. Alleen kwartiermeester Cornelis de Wolf overleefde de ramp na 35 uur in zee. De andere 41 opvarenden kwamen om.

De in Hellevoetsluis onwetende familie Langerveld hoorde pas in juni 1942 van het overlijden van Jorinus. Nel: „Ik weet nog dat mijn

opa in de zomer bericht kreeg van het Rode Kruis. Hij sprak er weinig over en aanvaardde het, denk ik.”

JAPPENBEEN

Over het lot van zijn schoondochter bleef de bejaarde man tijdens de oorlogsjaren in het ongewisse. Nel: „Tante Trudy moest naar een jappenkamp en hield daar één slecht been aan over. Dat noemde ze altijd haar jappenbeen.”

Trudy keerde terug naar haar familie in Alkmaar en overleed in 1998 op 92-jarige leeftijd. Ze maakte nog net mee dat de O16 in 1995 werd gevonden. Het wrak is nu een oorlogsgraf. En de plaquette? Die hangt in de oude HBS, het huidige Maerlant College en verhuist niet mee naar de nieuwe school in Nieuwland maar blijft achter aan de Jan Matthijssenlaan.